

Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Кафедра політології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

“31” 12 2020 08 2020 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ВЗАЄМОДІЯ ВЛАДИ І ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В
ПРОЦЕСІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ**

Освітньо-наукова програма Політологія

Спеціальність 052 Політологія

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Факультет історії, політології і міжнародних відносин

Івано-Франківськ – 2020 рік

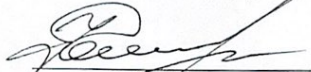
Робоча програма навчальної дисципліни “Взаємодія влади і громадянського суспільства в процесі децентралізації” для аспірантів галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, освітньо-наукова програма Політологія, спеціальності 052 Політологія

Розробники: доктор історичних наук, професор Марчук В.В.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри політології

Протокол від “26” серпня 2020 р. № 1

Завідувач кафедри політології

(підпис)

Климончук В.Й.
(прізвище та ініціали)

“26”серпня 2020 р.

Схвалено Науково - методичною радою Факультету історії, політології і міжнародних відносин.

Протокол від “27” серпня 2020 р. № 1

Голова

(підпис)

Кугутяк М.В.

(прізвище та ініціали)

1.Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів 3	Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки		
	Спеціальність 052 Політологія		
	Спеціальність Політологія	Рік підготовки:	
Індивідуальне науково-дослідне завдання - реферат		2-й	2-й
Загальна кількість годин -90		Семестр	
		4 -й	4-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4	Третій (освітньо-науковий)– доктор філософії (PhD)	20 год.	20 год.
		Практичні, семінарські	
		10 год.	10год.
		Лабораторні	
		0 год.	0 год.
		Самостійна робота	
		60 год.	60 год.
		Індивідуальні завдання: в межах годин на самостійну роботу	
		Вид контролю: залік	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:
для денної форми навчання – 33,3% : 66,7%

2 . МЕТА І ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ, ЇЇ МІСЦЕ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

2.1. Мета викладання дисципліни

Основним завданням вивчення «Взаємодія влади і громадянського суспільства в процесі децентралізації» є набуття певних знань і навичок необхідних для формування позиції свідомого громадянина у політичному процесі. Зокрема через підвищення політичної культури оволодіння методами і підходами з метою проведення об'єктивного аналізу функціонування політичної системи й її інститутів, а також здійснення оптимального вибору у формуванні напрямків і способів власної політичної активності.

2.2. Завдання вивчення дисципліни. Основним завданням вивчення «Взаємодія влади і громадянського суспільства в процесі децентралізації»

- розкрити зміст понять “влада”, “громадянське суспільство”, “децентралізація” та дослідити специфіку та генезу їх становлення;
- вивчити концептуальні засади становлення громадянського суспільства;
- проаналізувати особливості децентралізації;
- дослідити специфіку становлення громадянського суспільства в українському суспільстві;
- з’ясувати особливості взаємовідносин влади і громадянського суспільства в процесі децентралізації;
- дослідити роль органів самоорганізації населення як чинника, що впливає на розвиток громадянського суспільства в Україні.

Після завершення вивчення курсу політології аспіранти повинні знати:

- сутність понять “громадянське суспільство”, “влада”, “децентралізація”;
- основні концепції та підходи до розуміння громадянського суспільства. Децентралізації;
- теорії громадянського суспільства у світовій та вітчизняній політичній думці;
- етапи становлення громадянського суспільства;
- специфіка процесу децентралізації;
- моделі громадянського суспільства;
- типологію політичної влади, політичні режими та стилі політичного управління в їх тісному взаємозв'язку із характером сучасних політичних процесів: джерела політичної влади та способи її реалізації;

- сучасні тенденції розвитку територіального устрою та адміністративно-територіального поділу України;
- проблеми реалізації принципів децентралізації в Україні;
- конституційно-правовий статус новосформованих (укрупнених) територіальних громад;
- основні види політичної активності та діяльності;
- роль та значення громадських рухів, об'єднань в політичному житті України;
- основні міжнародні політичні організації, характер їхньої діяльності та вплив на політичні процеси в Україні.

На основі курсу аспіранти повинні **вміти**:

- оперувати основними поняттями та категоріями курсу «Взаємодія влади і громадянського суспільства в процесі децентралізації»;
- орієнтуватись в розмаїтті політичних поглядів на сутність влади, громадянського суспільства, децентралізації в сучасній Україні;
- науково осмислювати сутність функціонування різноманітного спектру партій, громадських рухів та об'єднань та вміти свідомо визначити своє місце в суспільстві;
- зрозуміти сутність політичної децентралізації;
- пояснити характер сучасних політичних систем, закономірності переходу від тоталітарної до демократичної політичної системи, до громадянського суспільства та правової держави;
- ефективно використовувати набуті при вивченні спеціального курсу знання при вирішенні професійних завдань;
- на основі системного аналізу політичних процесів в державі прогнозувати тенденції розвитку територіальної організації держави, обґрунтовувати ефективну модель громадянського суспільства;
- критично мислити, правильно аналізувати та оцінювати ситуації реформи децентралізації влади.

2.3. Мета проведення лекцій.

Метою проведення лекцій з курсу є виклад найважливіших теоретичних проблем, який повинен здійснюватись на основі врахування досягнень сучасної політичної науки. Викладач у лекціях повинен опиратися на історичні документи, теоретичні положення, відображені у монографіях, статтях, підручниках з важливих концептуальних проблем.

2.4. Мета проведення практичних (семінарських, лабораторних) занять.

Метою проведення семінарських занять з курсу є зосередження уваги аспірантів на вивченні документів і матеріалів, які характеризують особливості взаємовідносин **влади і громадянського суспільства в процесі децентралізації**. Аспірантам рекомендується для самостійного опрацювання найважливіші джерела. Орієнтиром у цій роботі можуть бути опубліковані праці вітчизняних та зарубіжних авторів. Однак, найважливішим є

досягнення самостійних висновків студентів на основі опрацьованих документів і матеріалів.

Програмні компетентності

ЗК01. Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.

СК01. Комплексне розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації

СК05. Комплексне розуміння особливостей реалізації влади у різних політичних системах та застосування широкого спектру політологічних теорій, концептів і методів для аналізу політики на місцевому, національному та міжнародному рівні.

СК08. Комплексне застосування вміння аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівнях.

На основі курсу завершення курсу студенти повинні набути:

ПРН02. Знати природу та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації.

ПРН05. Знати особливості реалізації влади у різних політичних системах та використовувати міждисциплінарні підходи, сучасні політологічні теорії, концепти та методи аналізу політики на місцевому, національному і міжнародному рівнях.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Громадянське суспільство: сутність поняття, основні ознаки.

Теоретико-методологічні засади дослідження громадянського суспільства. Індикатори громадянського суспільства. Інституційні компоненти. Функції громадянського суспільства. Підходи до визначення понять “громадянське суспільство”, “влада”, “децентралізація”.

Тема 2. Теорія громадянського суспільства у світовій та вітчизняній політичній думці.

Мислителі Античної Греції та Стародавнього Риму про свободу та громадянство. Цінності громадянського суспільства в працях середньовічних мислителів. Епоха Відродження та ідеї громадянського суспільства. Громадянське суспільство у політичних доктринах Нового часу.

Концепції природніх прав, громадянської угоди, народного суверенітету, правової держави у Новий час. Їх вплив на формування сучасних політичних систем.

Тема 3. Моделі громадянського суспільства

Західноєвропейська модель громадянського суспільства. "Громадянські суспільства -I, -II і -III". Посередницьке, демократичне та виборче громадянські суспільства Н. Розенблюма. Функціональні моделі громадянського суспільства. Перехідні процеси та «Наздоганяюча модель» розвитку громадянського суспільства. Структура, складові та межі функціонування громадянського суспільства в Німеччині. Політична система та інститути громадянського суспільства Австрійської республіки. Взаємодія влади та інститутів громадянського суспільства в Австрії. Швейцарія - країна громадянської консолідації та прямої демократії. Аналізувати партійно-політичної системи і громадянського суспільство сучасної Німеччини. Особливості громадянських суспільств у США і в Європі.

Тема 4. Держава та громадянське суспільство.

Місце, значення і роль політичного інституту в сучасних політичних системах.

Підходи до розуміння місця і ролі держави, її походження в історії політичних вчень. Поняття держава, характеристики державної організації, функції держави, її відмінність від інших інституційних утворень.

Форми державного врядування: республіка (президентська, парламентська, змішана), монархія (конституційна, абсолютистська)

Проблеми завершення реформи децентралізації влади по об'єднанню територіальних громад (2019-2020 рр.).

Тема 8. Шляхи і способи розв'язання проблеми децентралізації влади в Україні

Поняття і сутність децентралізації влади в Україні.

Визначення обґрунтованої територіальної основи для діяльності органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади, здатних забезпечити доступність та належну якість публічних послуг.

Створення належних матеріальних, фінансових та організаційних умов для забезпечення здійснення органами місцевого самоврядування власних і делегованих повноважень.

Розмежування повноважень у системі органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади на різних рівнях адміністративно-територіального устрою за принципом субсидіарності.

Запровадження механізмів державного контролю за відповідністю Конституції та законам України, рішень органів місцевого самоврядування та якістю надання населенню публічних послуг.

Максимальне залучення населення до прийняття управлінських рішень, сприяння розвитку форм прямого народовладдя.

Процеси розробки законопроектів про народовладдя у 2019 році.

Тема 9. Визначення обґрунтованої територіальної основи для діяльності органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади

Формування критеріїв для адміністративно-територіальних одиниць різного рівня адміністративно-територіального устрою Української держави.

Рівні адміністративно-територіального устрою України: базовий (громади); районий (район); регіональний (Автономна республіка Крим, області, м.Київ та м. Севастополь).

Нерозривність території адміністративно-територіальної одиниці. Неможливість існування у межах адміністративно-територіальної одиниці не інших адміністративно-територіальних одиниць того ж рівня.

Визначення території адміністративно-територіальної одиниці базового рівня з урахуванням доступності основних публічних послуг, що надаються на території громади.

Функціонування органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади на кожному рівні адміністративно-територіального устрою.

Тема 10. Добровільне об'єднання територіальних громад відповідно до Закону України № 676-VIII від 04.09.2015 року.

Основні принципи об'єднання територіальних громад: 1) конституційності та законності; 2) добровільності; 3) економічної ефективності; 4) державної підтримки; 5) повсюдності місцевого самоврядування; 6) прозорості та відкритості; 7) відповідальності.

Суб'єкти добровільного об'єднання територіальних громад.

Визначення суміжних територіальні громади сіл, селищ, міст.
 Основні умови добровільного об'єднання територіальних громад.
 Адміністративний центр об'єднаної територіальної громади: основні характеристики.

Порядок добровільного об'єднання територіальних громад в Україні.
 Порядок добровільного приєднання до об'єднаних територіальних громад в Україні.

Основні причини, які заважають добровільному об'єднанню територіальних громад.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Денна, заочна форма					
	усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Тема 1. Громадянське суспільство: сутність поняття, основні ознаки.		2				
Тема 2. Теорія громадянського суспільства у світовій та вітчизняній політичній думці.		2	2			20
Тема 3. Моделі громадянського суспільства		2	2			15
Тема 4. Держава та громадянське суспільство.		2				15
Тема 5. Свобода та права людини як фундаментальна цінність громадянського суспільства.		2	2			10
Тема 6. Концепція реформування місцевого		2	2			

самоврядування та територіальної організації влади в Україні, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України No 333-р. від 01.04.2014 року						
Тема 7. Аналіз сучасної системи територіальної організації влади з метою підвищення ефективності управління суспільним розвитком на відповідній території		2				
Тема 8. Шляхи і способи розв'язання проблеми децентралізації влади в Україні		2				
Тема 9. Визначення обґрунтованої територіальної основи для діяльності органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади		2				
Тема 10. Добровільне об'єднання територіальних громад відповідно до Закону України No 676-VIII від 04.09.2015 року		2	2			
Усього годин		20	10			60

5. Темі семінарських занять

Тема 1. Теорія громадянського суспільства у світовій та вітчизняній політичній думці.

(2 год.)
Тема 2. Моделі громадянського суспільства (2 год.)
Тема 3. Свобода та права людини як фундаментальна цінність громадянського суспільства. (2 год.)
Тема 4. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України No 333-р. від 01.04.2014 року. (2 год.).
Тема 5. Добровільне об'єднання територіальних громад відповідно до Закону України No 676-VIII від 04.09.2015 року. (2 год.).

Тема 1. Громадянське суспільство: сутність поняття, основні ознаки.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Абетка політична. Громадянське суспільство і політика : навчальний посібник. За наук. ред. док. наук держ. упр. О. В. Радченка, Редакторупорядник М. Д. Городок, [автори-упоряд. А. В. Карташов, О. В. Радченко], вид. 11-е, доп. і перероб. Київ : 2016. 48с.
2. Банчук М. Громадянське суспільство в Україні: поняття і реальність. *Людина і політика*, 2003. №1. С.42-49.
3. Бебик В. Глобальне громадянське суспільство: теорія, методологія, менеджмент (2006). *Політичний менеджмент* №2(17), С.140-147.
4. Воронов І. Громадянське суспільство і влада *Людина і політика*, 2003. №1. С.31-41.
5. Горак Г., Фінін Г. Громадянське суспільство як інтегратор особистих начал. *Філософська думка*, 2008. №3. С.62-73.
6. Горбатенко І. Громадянське суспільство: недосяжний ідеал чи безперервний пошук гармонії?/ І. Горбатенко. Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї.- К.: "Інтер графіка", 2008. випуск 12. С.204-212.
7. Громадянське суспільство: емерджентність взаємозв'язків його підсистем: Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції, 27-28 січня 2011 р./ За заг. ред. Поляк О.В., Кирипенко Н.Є.). Чернівці: Букрек, 2011. 392 с.
8. Закон України «Про громадські об'єднання» в запитаннях і відповідях. - Режим доступу: http://www.ufraa.org/files/tlumachennya_zakonu.doc
9. Казаков В. Громадянське суспільство і популізм// Соціологія: теорія, методи, маркетинг, 2019. №3. с.31-32.
10. Колодій А. Громадянське суспільство: доктрина та вітчизняна практика. *Право України*, 2013. №9. - С.270-288.
11. Колодій А.Ф. На шляху до громадянського суспільства. Теоретичні засади й соціокультурні передумови демократичної трансформації в Україні. Монографія. Львів: «Червона Калина», 2002. Реєстр громадських організацій України. - Режим доступу: <https://archive.today/M2nG#selection-509.0-509.30>
12. Лезнер В.В. Громадянське суспільство: поняття, ознаки і принципи діяльності. *Наукові праці МАУП*. К.: Персонал, 2009. Вип. 3 (22). С.235-242.
13. Політична система і громадянське суспільство: європейські і українські реалії: Монографія/ За заг. ред. Кудряченка А.І. К.: НІСД, 2007. 396 с.
14. Самоходський І. Коментар до Закону України «Про громадські об'єднання». - Режим доступу: http://pravdop.com.ua/publications/publikacii_v_smi/zakon_ukraini_ob_obshestvennih_obedineniya_h_osnovnie_izmeneniya_specialno_dlya_ubrua/

15. Bermeo, N. and Nord, P. (eds.) (2000), *Civil Society before Democracy: Lessons from Nineteenth Century Europe*, Lanham, Oxford. Rowman & Littlefield Publishers.
16. Chandhoke, N. (1995), *State and Civil Society: Explorations in Political Theory*, London:
17. Mary Kaldor The idea of global civil society *International Affairs*, Volume 79, Issue 3, May 2003, Pages 583–593,
18. Michael W. Foley, Bob Edwards The Paradox of Civil Society *Journal of Democracy*. Johns Hopkins University Press. Volume 7, Number 3, July 1996. pp. 38-52

Тема 2. Теорія громадянського суспільства у світовій та вітчизняній політичній думці.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Габермас Ю. Структурні перетворення у сфері відкритості. Дослідження категорії громадське суспільство. - Львів: «Літопис», 2000.
2. Гегель Г.В.Ф. Основи філософії або природне право і державознавство / Перекл. з нім. - Київ: «Юніверс», 2000. - С. 174-280.
3. Геллнер Э. Условия свободы. Гражданское общество и его исторические соперники. Серия "Библиотека Московской школы политических исследований". - М.: Ad marginem., 1995.
4. Джин Л. Коэн, Эндрю Арато. Гражданское общество и политическая теория. Пер. с англ. / Общ. ред. И.И. Мюрберг. - М.: Издательство «Весь Мир», 2003. - 784 с. - Режим доступа: <http://ua.bookfi.org/book/1480228>
5. Гураль П. Територіальна громада в Україні: історико-правове дослідження: Монографія. / П.Ф. Гураль - Львів: ЛьвДУВС, «Край», 2008.
6. Драгоманов М. Передне слово // М.П. Драгоманов. Вибране. К.: «Либідь», 1991. С. 276-327.
7. Карась А. Філософія громадянського суспільства в класичних теоріях і некласичних баченнях: Монографія. Київ; Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003. 520 с. - Режим доступа: http://www.experts.in.ua/baza/doc/download/grom_suspilstvo.pdf
8. Кістяківський Б. Держава і особистість / Б.Кістяківський. Вибране. - К.: Абрис, 1996. - 252 с.
9. Франко І. Що таке громада і чим вона повинна бути. /І.Я. Франко. Твори в 50-ти томах. Т. 44, кн. 2. К.: «Наукова думка», 1984. С. 175.
10. Фукуяма Ф. Примат культури І. *Незалежний культурологічний часопис*. 2001. Число 21. С. 49-51.
11. Хорос В. Гражданское общество: общие подходы. *МеиМО*. 1995. № 11.
12. Шилз Е. Нація, національність, націоналізм і громадянське суспільство. І. *Незалежний культурологічний часопис*. 2001. № 21. С. 79 - 102.
13. Cohen, J. and Arato, A. (1992), *Civil Society and Political Theory*, Cambridge: MIT Press.
14. Ferguson, A. (1966), *An Essay On the History of Civil Society*, Edinburgh: Edinburgh University Press.
15. Gellner, E. (1991), 'Civil Society in Historical Context', *International Social Science Journal* 43(129), pp. 495–510.

Тема 3. Моделі громадянського суспільства

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Григорян О.О. Світовий і вітчизняний досвід забезпечення прозорості та відкритості органів державної влади в реалізації публічної політики (інформаційний аспект) . - Режим доступа: <http://www.academy.gov.ua/ei/ei15/txts/12GOOPIA.pdf>

2. Громадянське суспільство України: сучасний стан і перспективи впровадження європейських стандартів взаємодії з державою: зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. (12 грудня 2013 р. м. Київ)/ за заг. ред. О.А. Корнієвського. К.: НІСД, 2014. 191 с.
3. Зеленько Г.І. Політична «матриця» громадянського суспільства: Досвід країн Вишеградської групи та України. К.: «Знання України», 2007. 336 с.
4. Колодій А. Громадянське суспільство: доктрина та вітчизняна практика. *Право України*, 2013. №9. - С.270-288.
5. Лейн Д. Громадянське суспільство у старих і нових державах-членах ЄС. Ідеологія, інституції та просування демократії/ Д. Лейн. Соціологія: теорія, методи, маркетинг, 2011. №2. С.37-58.
6. Малярчук В.А. Громадянське суспільство у пострадянських державах: передумови подолання "демократичного дефіциту" *Держава і право*. К., 2005. Вип. 28. С.624-630.

Тема 4. Держава та громадянське суспільство.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Берченко Г. Громадянське суспільство: критерії та сучасне становище в Україні// Кроки до громадянського суспільства: Постмайданове громадянське суспільство України: уроки для країни та світу. К., 2006. С.161-168.
2. Бульба В. Г. Генезис трансформації соціальних функцій держави в європейській державній думці. - Режим доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2010-1/doc/5/08.pdf>
3. Григорян О.О. Світовий і вітчизняний досвід забезпечення прозорості та відкритості органів державної влади в реалізації публічної політики (інформаційний аспект) . - Режим доступу: <http://www.academy.gov.ua/ei/ei15/txts/12GOOPIA.pdf>
4. Громадянське суспільство України: сучасний стан і перспективи впровадження європейських стандартів взаємодії з державою: зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. (12 грудня 2013 р. м. Київ)/ за заг. ред. О.А. Корнієвського. К.: НІСД, 2014. 191 с.
5. Держава і громадянське суспільство України: проблеми взаємодії. Монографія / Кресіна І.О., Скрипнюк О.В., Коваленко А.А., Перегуда Є.В. та ін.; За ред. Кресіної І.О. - К.: «Логос», 2007. С. 62-128.
6. Дубентон А. Громадянське суспільство в Україні: на варті демократії / Перекл. з фр. І. Незалежний культурологічний часопис. 2001. № 22. С. 55-70.
7. Ілішук Л.В. Реформа адміністративно-територіального устрою України і громадянське суспільство// Громадянське суспільство: емерджентність взаємозв'язків його підсистем. Чернівці: Букрек, 2011. С.134-140.
8. Колодій А. Громадянське суспільство: доктрина та вітчизняна практика. *Право України*, 2013. №9. - С.270-288.
9. Крутій О.М. Комплексний механізм діалогової взаємодії органів влади і громадськості. - Режим доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2010-1/doc/4/01.pdf>
10. Монько Г.М. Держава та громадянське суспільство: шляхи та проблеми взаємодії// Становлення і розвиток української державності.- К.: Персонал, 2014. Вип.12. С.227-230
11. Політична система і громадянське суспільство: європейські і українські реалії: Монографія/ За заг. ред. Кудряченка А.І. К.: НІСД, 2007. - 396 с.
12. Основи демократії: Підручник для студентів вищих навчальних закладів / За заг. ред. А. Ф. Колодій. - Львів: «Астролябія», 2009. С. 145-190.
13. Формування громадянського суспільства в Україні: стан, проблеми, перспективи: Зб. наук. праць УАДУ при Президентові України / Кол. авт.; За заг. ред. В.І.Лугового, В.М.Князева. К.: Вид-во УАДУ, 2001. 252 с. Режим доступу: http://cpk.org.ua/components/com_booklibrary/ebooks/lugovui.pdf
14. Schecter, D. (2000), *Sovereign States or Political Communities? Civil Society and Contemporary Politics*, Manchester and New York: Manchester University Press.

**Тема 5. Свобода та права людини як фундаментальна цінність
громадянського суспільства.**

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 року *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. С. 141.
2. Загальна декларація прав людини. Прийнята и проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Ассамблеї ООН від 10 грудня 1948 року . URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_015.
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. *Голос України*, 10 січня 2001 року. № 3 (2503). С. 6-8.
4. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права: Прийнятий і відкритий для підписання, ратифікації та приєднання резолюцією 2200А (XXI) Генеральної Асамблеї ООН від 16 грудня 1966 року.
5. Основи демократії: Підручник для студентів вищих навчальних закладів / За заг. ред. А. Ф. Колодій. Львів: «Астролябія», 2009. С. 145-190.
6. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23 грудня 1997 року. *Відомості Верховної Ради України*, 1998. № 20. Ст. 99.
7. Процюк Р. Релігійна ідентичність нації як чинник становлення громадянського суспільства // Вісник Львівського Університету. Філософські науки. 2004. Вип. 6. С. 274-282. - Режим доступу: http://www.lnu.edu.ua/faculty/Phil/Visnyk/Filos_V_6/14.doc
8. Пасько Я. Громадянське суспільство і перспективи його формування в Україні. Мультиверсум. К.: Укр.Центр. духовн. культури, 1999. Випуск 6. - С.202-207.
9. Ткаченко І. Громадянське суспільство і Європейський Союз: функціонування і співпраця. *Віче*, 2015.- №2. - С.15-19.

**Тема 6. Концепція реформування місцевого самоврядування та
територіальної організації влади в Україні, схвалена розпорядженням
Кабінету Міністрів України No 333-р. від 01.04.2014 року.**

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бориславська О., Заверуха І., Захарченко Е. та ін. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України / Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні. DESPRO. К. : тов. «Софія». 2012. 128 с.
2. Гройсман В. Децентралізація влади – ключове питання конституційної реформи. *Право України*. 2015. No 11. С. 13-17.
3. Гураль П. Децентралізація влади в Україні: теорія і практика. Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні : Матеріали XXII звіт. наук.-практ. конф., 4-5 лют. 2016 р. Львів : Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка, 2016. Ч. 1. С. 134-137.
4. Децентралізація влади – вимога часу і народу [Текст] : [учасники дискусії Ю. Г. Барабаш та А. О. Селіванов] / фото Анастасії Сироткіної // *Голос України* : газ. Верхов. Ради України. – 2014. – No 134(17 липня). – С. 4-5.
5. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01 квітня 2014 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/333>
6. Held, D. (1999), *Models of Democracy*, Cambridge: Polity Press.

Тема 7. Аналіз сучасної системи територіальної організації влади з метою підвищення ефективності управління суспільним розвитком на певній території.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Біба О. А. Значення децентралізації в умовах розвитку форм державного устрою зарубіжних держав: уроки для України [Текст] / О. А. Біба // Законодавство України: проблеми та перспективи розвитку : Зб. матеріалів IX міжнар. наук. конф. (27.01-31.01.2008 р., м. Косів Івано-Франк. обл.), Вип. 9. – К. : Б. в., 2008. – С. 92-96.
2. Грицяк І. А. Децентралізований та регіоналізований унітаризм як нові форми державного устрою [Текст] / І. А. Грицяк // Регіональна політика і децентралізація влади в Україні в контексті євроінтеграційних процесів : зб. наук. праць / НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Київ. ун-т права. – Київ : [б. в.], 2015. – С. 137-145. – Бібліогр. : с. 145.
3. Явір В. А. Федералізм як технологія сепаратизму в Україні [Текст] / В. А. Явір // Регіональна політика і децентралізація влади в Україні в контексті євроінтеграційних процесів : зб. наук. праць / НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Київ. ун-т права. – Київ : [б. в.], 2015. – С. 172-180. – Бібліогр. : с. 179-180.
4. Scott A. J. Regions and the World Economy: The Coming Shape of Global Production, Competition, and Political Order. Oxford: Oxford University Press, 1998. – 192 p.

Тема 8. Шляхи і способи розв'язання проблеми децентралізації влади в Україні

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Децентралізація публічної влади: теорія, практика, зарубіжний досвід. Одеса : Гельветика, 2018. 176 с.
2. Регіональна політика і децентралізація влади в Україні в контексті євроінтеграційних процесів [Текст] : зб. наук. праць / НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Київ. ун-т права ; редкол. Ю. С. Шемшученко [та ін.]. – Київ : 2015. – 216 с.
3. Ходаківський М. Д. Децентралізація влади як засіб консолідації українського суспільства (в контексті другого закону термодинаміки) [Текст] / М. Д. Ходаківський // Регіональна політика і децентралізація влади в Україні в контексті євроінтеграційних процесів : зб. наук. праць / НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Київ. ун-т права. – Київ : [б. в.], 2015. – С. 219-224.
4. Шемшученко Ю. С. Проблеми децентралізації публічної влади в контексті підвищення її ефективності [Текст] / Ю. С. Шемшученко, М. О. Пухтинський // Право України. – 2015. – No 5. – С. 28-38. – Бібліогр. : с. 34-38
5. Шляхтун П. Децентралізація по-українськи в контексті європейського досвіду місцевого самоврядування [Текст] / Петро Шляхтун, Валерій Колюх // Віче : журн. Верхов. Ради України. – 2015. – No 18. – С. 27-31.

Тема 9. Визначення обґрунтованої територіальної основи для діяльності органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Баймуратов М. О. Децентралізація та компетенція місцевого самоврядування в Україні [Текст] / М. О. Баймуратов // Регіональна політика і децентралізація влади в Україні в контексті євроінтеграційних процесів : зб. наук. праць / НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Київ. ун-т права. – Київ : [б. в.], 2015. – С. 155-167.
2. Децентралізація публічної влади: теорія, практика, зарубіжний досвід. Одеса : Гельветика, 2018. 176 с.
3. Кресіна І. Вплив децентралізації на ефективність публічної влади [Текст] / Ірина Кресіна // Віче : журн. Верхов. Ради України. – 2015. – № 12. – С. 11-13.
4. Панова В. Є. Європейська децентралізація. Національний та регіональний рівні прийняття рішень у країнах ЄС [Текст] / В. Є. Панова // Держава і право. Юридичні і політичні науки. Вип.42. – К. : Ін-т держави і права НАН України /голова редкол. Ю. С. Шемшученко, 2008. – С. 755-763.

Тема 10. Добровільне об'єднання територіальних громад відповідно до Закону України № 676-VIII від 04.09.2015 року.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Децентралізація влади. Законодавство. Роз'яснення.Зразки документів / за ред. В. В. Бондаренка; уклад.: О. І. Клименко; Д. О. Давтян; О. І. Дробот та ін. Київ : Юрінком Інтер, 2017. – 420 с.
 2. Децентралізація публічної влади: теорія, практика,зарубіжний досвід. Одеса : Гельветика, 2018. 176 с.
 3. Кобрин В. Вибори у об'єднаних територіальних громадах: проблеми та перспективи / В. С. Кобрин //
- Децентралізація влади в Україні: перші кроки і перспективи подальшого конституційного забезпечення : тези доповідей міжнародного круглого столу(м. Київ, 04 червня 2019 р.) / Кафедра конституційного права юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – Київ: КНУ імені Тараса Шевченка, 2019.– С. 66-70.
4. Кравченко В. В. Питання застосування Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [Текст] / В. В. Кравченко, О. В. Слобожан // Регіональна політика і децентралізація влади в Україні в контексті євроінтеграційних процесів : зб.наук. праць / НАН України, Ін-т держави і права ім.В. М. Корецького НАН України, Київ. ун-т права. –Київ : [б. в.], 2015. – С. 188-195. – Бібліогр. : с. 194-195

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Теорія громадянського суспільства у світовій та вітчизняній політичній думці.	20
2	Моделі громадянського суспільства	15
3	Держава та громадянське суспільство.	15
4	Свобода та права людини як фундаментальна цінність громадянського суспільства.	10
	Разом	60

Тема 1. Теорія громадянського суспільства у світовій та вітчизняній політичній думці.

Відображення принципів громадянського суспільства в інтелектуальній спадщині українських мислителів кінця XIX - поч. XX ст. Проблема наявності чи відсутності громадянського суспільства в СРСР. Дисидентський рух як вияв громадянського суспільства. Громадянське суспільство як чинник демократизації і державотворення наприкінці 80-х - початку 90-х років. Горбачовська «перебудова». Мета і головний результат «перебудови».

Перші громадські (неформальні) організації в Україні. «Революція на граніті», 1990 рік. Формування правового поля для громадянського суспільства. Структура та життєдіяльність громадянського суспільства. Кількісні аспекти розвитку громадянського суспільства в Україні. Масові та індивідуальні акції громадянського протесту. Помаранчева революція 2004 року та Революція гідності 2014 року як кроки на шляху до перемоги громадянського суспільства.

Рекомендована література:

1. Абетка політична. Громадянське суспільство і політика : навчальний посібник. За наук. ред. док. наук держ. упр. О. В. Радченка, Редакторупорядник М. Д. Городок, [автори-упоряд. А. В. Карташов, О. В. Радченко], вид. 11-е, доп. і перероб. Київ : 2016. 48с.
2. Банчук М. Громадянське суспільство в Україні: поняття і реальність. *Людина і політика*, 2003. №1. С.42-49.
3. Бебик В. Глобальне громадянське суспільство: теорія, методологія, менеджмент (2006). *Політичний менеджмент* №2(17), С.140-147.
4. Воронов І. Громадянське суспільство і влада *Людина і політика*, 2003. №1. С.31-41.
5. Горак Г., Фінін Г. Громадянське суспільство як інтегратор особистих начал. *Філософська думка*, 2008. №3. С.62-73.
6. Горбатенко І. Громадянське суспільство: недосяжний ідеал чи безперервний пошук гармонії? / І. Горбатенко. Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї.- К.: "Інтер графіка", 2008. випуск 12. С.204-212.
7. Громадянське суспільство: емерджентність взаємозв'язків його підсистем: Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції, 27-28 січня 2011 р./ За заг. ред. Поляк О.В., Килипенко Н.Є.). Чернівці: Букрек, 2011. 392 с.
8. Гураль П. Територіальна громада в Україні: історико-правове дослідження: Монографія. / П.Ф. Гураль - Львів: ЛьвДУВС, «Край», 2008.
9. Драгоманов М. Переднє слово // М.П. Драгоманов. Вибране. К.: «Либідь», 1991. С. 276- 327.
10. Закон України «Про громадські об'єднання» в запитаннях і відповідях. - Режим доступу: http://www.ufraa.org/files/tlumachennya_zakonu.doc
11. Казаков В. Громадянське суспільство і популізм// Соціологія: теорія, методи, маркетинг, 2019. №3. с.31-32.
12. Карась А. Філософія громадянського суспільства в класичних теоріях і некласичних баченнях: Монографія. Київ; Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003. 520 с. - Режим доступу: http://www.experts.in.ua/baza/doc/download/grom_suspilstvo.pdf
13. Кістяківський Б. Держава і особистість / Б.Кістяківський. Вибране. - К.: Абрис, 1996. - 252 с.
14. Колодій А. Громадянське суспільство: доктрина та вітчизняна практика. *Право України*, 2013. №9. - С.270-288.
15. Колодій А.Ф. На шляху до громадянського суспільства. Теоретичні засади й соціокультурні передумови демократичної трансформації в Україні. Монографія.

- Львів: «Червона Калина», 2002. Реєстр громадських організацій України. - Режим доступу: <https://archive.today/M2nG#selection-509.0-509.30>
16. Лезнер В.В. Громадянське суспільство: поняття, ознаки і принципи діяльності. *Наукові праці МАУП*. К.: Персонал, 2009. Вип. 3 (22). С.235-242.
 17. Політична система і громадянське суспільство: європейські і українські реалії: Монографія/ За заг. ред. Кудряченка А.І. К.: НІСД, 2007. 396 с.
 18. Самоходський І. Коментар до Закону України «Про громадські об'єднання». - Режим доступу: http://pravdop.com.ua/publications/publikacii_v_smi/zakon_ukraini_ob_obshestvennih_o_bedineniya_h_osnovnie_izmeneniya_spezialno_dlya_ubrua/
 19. Франко І. Що таке громада і чим вона повинна бути. /І.Я. Франко. Твори в 50-ти томах. Т. 44, кн. 2. К.: «Наукова думка», 1984. С. 175.

Тема 2. Моделі громадянського суспільства

Передумови формування інститутів громадянського суспільства в країнах колишнього СРСР. Росія, Білорусь, Молдова: варіанти політичної модернізації. Центральнаазіяські країни: особливості суспільно-політичного устрою. Країни Закавказзя: моделі суспільно-політичного устрою. Специфіка формування громадянського суспільства в країнах Балтії.

Рекомендована література:

1. Григорян О.О.Світовий і вітчизняний досвід забезпечення прозорості та відкритості органів державної влади в реалізації публічної політики (інформаційний аспект) - Режим доступу: <http://www.academy.gov.ua/ei/ei15/txts/12GOOPIA.pdf>
2. Громадянське суспільство України: сучасний стан і перспективи впровадження європейських стандартів взаємодії з державою: зб.матеріалів міжнар. наук.-практ. конф.(12 грудня 2013 р. м. Київ)/ за заг. ред.О.А.Корнієвського. К.: НІСД, 2014. 191с.
3. Зеленько Г.І. Політична «матриця» громадянського суспільства: Досвід країн Вишеградської групи та України. К.: «Знання України», 2007. 336 с.
4. Колодій А. Громадянське суспільство: доктрина та вітчизняна практика. *Право України*, 2013. №9. - С.270-288.
5. Малярчук В.А. Громадянське суспільство у пострадянських державах: передумови подолання "демократичного дефіциту" *Держава і право*. К., 2005. Вип. 28. С.624-630.

Тема 3 . Держава та громадянське суспільство.

Соціальні, економічні та політичні аспекти громадянського суспільства. Взаємозв'язок держави, політичного та громадянського суспільств. Громадянське суспільство та правова і соціальна держава. Дж.Кін про розмежування держави і громадянського суспільства.

Особистість як суб'єкт політики. Концепція прав людини: історія та сучасність.Соціальні спільноти - суб'єкти політики.

Рекомендована література

1. Авер'янов В. Державне управління та виконавча влада: зміст і співвідношення // *Вісник державної служби України*. 2004. № 1. С. 13-16.
2. Бабкін В.Д. Державна влада і політична опозиція // *Правова держава: щорічник наукових праць*. Випуск 7. К., 1996.
3. Білинський А. Поділ влади // *Сучасність*. 1993. № 2. С. 78-89.
4. Бурлачук В. Способи артикуляції влади, або символ у системі владних відносин // *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2003.№ 3. С. 20-31.

5. Власть, демократия, привилегии: материалы круглого стола // *Вопросы философии*. 1991. — № 7.
6. Воронов І. Поділ влади в сучасній Україні з огляду на історичний досвід // *Історико-політичні проблеми сучасного світу*. 2002. Т. 9. С. 169—178.
7. Гаджиев К.С. и др. Философия власти / Под ред. В.Ильина. М.: Изд-во МГУ, 1993.
8. Горбач В., Лісничук О. Демократична зміна чи успадкування влади? // *Визвольний шлях*. 2004. Кн. 7 (686). Річн. 57. С. 1529.
9. Дармограй Н. Культура політичної влади // *Актуальні проблеми внутрішньої політики*. 2004. № 2. С. 67-76.
10. Дахова І. Поняття виконавчої влади та її місце в державному механізмі України (конституційний аспект) // *Право України*. 2002. № 12. С.23-26.
11. Дубовик С.Г., Заболотна Т.М., Костенко Н.В. Особливості державної влади та державного управління // *Зб. наук. пр. Укр. Акад. держ. упр. при Президентові України*. 2001. Вип. 2. С. 75-77.
12. Єрмолін В. Поділ влади і феномен виконавчої влади України в сучасному конституційному процесі // *Зб. наук. пр. Укр. Акад. держ. упр. при Президентові України*. 2001. Вип. 2. С. 204-214.
13. Кравченко Ю., Чечель В. Легітимність політичної влади й можливості її досягнення // *Політологічні читання* 1993. № 2.
14. Кривенко Л. Суверенітет народу // *Віче*. 1992. № 2.
15. Рябенко О.П. Єдність та розподіл влад у системі органів державної влади в Україні // *Вісник Запорізького інституту*. 2000. № 1(10). С. 3-11.

Тема 4 . Свобода та права людини як фундаментальна цінність громадянського суспільства.

Поняття прав людини та сучасні дискусії щодо їх розуміння. Типологія прав людини. Права людини та представницькі інститути демократії. Методи й механізми захисту прав людини. Інститут Уповноваженого з захисту прав людини.

Рекомендована література

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 року *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. С. 141.
2. Загальна декларація прав людини. Прийнята и проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року . URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_015.
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. *Голос України*, 10 січня 2001 року. № 3 (2503). С. 6-8.
4. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права: Прийнятий і відкритий для підписання, ратифікації та приєднання резолюцією 2200А (XXI) Генеральної Асамблеї ООН від 16 грудня 1966 року.
5. Основи демократії: Підручник для студентів вищих навчальних закладів / За заг. ред. А. Ф. Колодій. Львів: «Астролябія», 2009. С. 145-190.
6. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23 грудня 1997 року. *Відомості Верховної Ради України*, 1998. № 20. Ст. 99.
7. Процюк Р. Релігійна ідентичність нації як чинник становлення громадянського суспільства // *Вісник Львівського Університету. Філософські науки*. 2004. Вип. 6. С. 274-282. - Режим доступу: http://www.lnu.edu.ua/faculty/Phil/Visnyk/Filos_V_6/14.doc
8. Пасько Я. Громадянське суспільство і перспективи його формування в Україні. Мультиверсум. К.: Укр.Центр. духовн. культури, 1999. Випуск 6. - С.202-207.

9. Ткаченко І. Громадянське суспільство і Європейський Союз: функціонування і співпраця. *Віче*, 2015.- №2. - С.15-19.

9. ІНДИВІДУАЛЬНА НАВЧАЛЬНА РОБОТА

Семестр	Зміст індивідуальної роботи	Форма контролю
4	1. Громадянське суспільство як опонент і союзник правової держави. 2. Міжнародні громадські організації та їх вплив на функціонування громадянського суспільства. 3. Лобізм, його легалізація та регламентація. 4. Антикорупційна діяльність організацій громадянського суспільства.	Реферат/презентація
	1. Взаємодія влади та громадянського суспільства у формуванні й реалізації державної та місцевої політики. 2. Стан застосування традиційних механізмів громадської участі на місцевому рівні. 3. Законодавчі ініціативи щодо розширення можливостей громадської участі у формуванні місцевої політики.	Реферат/презентація
	1. Влада як явище суспільного життя. 2. Сутність політичної влади та її головні властивості. 3. Функції влади та методи її здійснення. 4. Ресурси політичної влади. 5. Легітимація політичної влади. 6. Децентралізація влади.	Реферат/презентація
	1. Співвідношення категорій «управління» та «самоврядування»: характеристика основних підходів. 2. Самоврядування як властивість громадянського суспільства: розуміння категорії. 3. Доступ до публічної інформації в органах місцевого самоврядування.	Реферат/презентація
	1. Поняття і функції громадської думки. 2. Проблеми інституалізації громадської думки в Україні.	Реферат/презентація
	1. Тини політичної свідомості, її основні функції. 2. Поняття політичної культури, її суть, рівні і функції. 3. Громадянська культура	Реферат/презентація

10. Методи навчання

У ході вивчення навчальної дисципліни “Взаємодія влади і громадянського суспільства в процесі децентралізації” використовуються три групи методів: методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності, методи активізації та мотивації навчально-пізнавальної діяльності, а також методи контролю. Перша група методів представлена словесними (розповідь, лекція), наочними (ілюстрація, карта) та практичними методами. З метою активізації та мотивації навчально-пізнавальної діяльності використовуються методи стимулювання і мотивації обов’язку і відповідальності в навчанні (роз’яснення мети навчального предмета та подання вимог до вивчення предмету), метод активізації у формі обміну думками. В рамках використання третьої групи методів використовуються методи усного та письмового контролю.

11. Методи контролю

1. Завдання для поточного контролю.

2. Тематика контрольних робіт.

ЗАПИТАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ, ЩО ДОЗВОЛЯЮТЬ ВИЗНАЧИТИ ЗАСВОЄННЯ ТЕМ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПИТАННЯ ДО КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ №1

1. Сутність понять “громадянське суспільство”, “влада”, “децентралізація”.
2. Основні концепції та підходи до розуміння громадянського суспільства. децентралізації.
3. Теорії громадянського суспільства у світовій та вітчизняній політичній думці.
4. Етапи становлення громадянського суспільства.
5. Специфіка процесу децентралізації.
6. Моделі громадянського суспільства.
7. Національні особливості громадянських суспільств.
8. Вплив процесів трансформації на форму громадянських суспільств.
9. Модернізація та децентралізація.
10. Структура, інститути та функції громадянського суспільства.
11. Специфіка взаємодії держави і громадянського суспільства.
12. Раціональний вибір, елітоцентричний та інституційний ракурси у поглядах на політичне суспільство і громадянське суспільство.
13. Громадянське суспільство і політика.
14. Принципи взаємодії громадянського суспільства і політичного суспільства.

ПИТАННЯ ДО КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ №2

1. Аналіз сучасної системи територіальної організації влади.
2. Громадянське суспільство і демократія: особливості взаємовідносин.
3. Роль громадянського суспільства у посткомуністичних демократичних перетвореннях.
4. Громадські рухи та організації як інституційний вимір громадянського суспільства.
5. Особливості взаємодії влади та громадянського суспільства у західних демократіях.
6. ЗМІ і громадські організації у контексті розвитку та посилення громадянського суспільства.
7. Віртуальне громадянське суспільство: громадянське суспільство і інтернет.
8. Правові основи діяльності громадських організацій та рухів в сучасній Україні.
9. Вплив громадських організацій на політичні процеси у незалежній Україні.
10. Помаранчева революція як вияв громадянського суспільства.

11. Концепція реформування місцевого самоврядування та організації влади в Україні.
12. Добровільне об'єднання територіальних громад
13. Свобода та права людини як фундаментальна цінність громадянського суспільства.
14. Сучасний стан та перспективи розвитку взаємовідносин влади і громадянського суспільства в процесі децентралізації.

ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ

1. Сутність понять “громадянське суспільство”, “влада”, “децентралізація”.
2. Основні концепції та підходи до розуміння громадянського суспільства, децентралізації.
3. Теорії громадянського суспільства у світовій та вітчизняній політичній думці.
4. Етапи становлення громадянського суспільства.
5. Специфіка процесу децентралізації.
6. Моделі громадянського суспільства.
7. Національні особливості громадянських суспільств.
8. Вплив процесів трансформації на форму громадянських суспільств.
9. Модернізація та децентралізація.
10. Структура, інститути та функції громадянського суспільства.
11. Специфіка взаємодії держави і громадянського суспільства.
12. Раціональний вибір, елітоцентричний та інституційний ракурси у поглядах на політичне суспільство і громадянське суспільство.
13. Громадянське суспільство і політика.
14. Принципи взаємодії громадянського суспільства і політичного суспільства.
15. Аналіз сучасної системи територіальної організації влади.
16. Громадянське суспільство і демократія: особливості взаємовідносин.
17. Роль громадянського суспільства у посткомуністичних демократичних перетвореннях.
18. Громадські рухи та організації як інституційний вимір громадянського суспільства.
19. Особливості взаємодії влади та громадянського суспільства у західних демократіях.
20. ЗМІ і громадські організації у контексті розвитку та посилення громадянського суспільства.
21. Віртуальне громадянське суспільство: громадянське суспільство і інтернет.
22. Правові основи діяльності громадських організацій та рухів в сучасній Україні.
23. Вплив громадських організацій на політичні процеси у незалежній Україні.
24. Помаранчева революція як вияв громадянського суспільства.
25. Концепція реформування місцевого самоврядування та організації влади в Україні.
26. Добровільне об'єднання територіальних громад
27. Свобода та права людини як фундаментальна цінність громадянського суспільства.
28. Сучасний стан та перспективи розвитку взаємовідносин влади і громадянського суспільства в процесі децентралізації.

11. Методичне забезпечення

1. Силабус
2. Конспекти лекцій.
3. Електронні варіанти тестів для поточного контролю знань.

12. Рекомендована література

Базова

1. Абетка політична. Громадянське суспільство і політика : навчальний посібник. За наук. ред. док. наук держ. упр. О. В. Радченка, Редакторупорядник М. Д. Городок,

- [автори-упоряд. А. В. Карташов, О. В. Радченко], вид. 11-е, доп. і перероб. Київ : 2016. 48с.
2. Банчук М. Громадянське суспільство в Україні: поняття і реальність. *Людина і політика*, 2003. №1. С.42-49.
 3. Бебик В. Глобальне громадянське суспільство: теорія, методологія, менеджмент (2006). *Політичний менеджмент* №2(17), С.140-147.
 4. Бориславська О., Заверуха І., Захарченко Е. та ін.. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України /Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні.DESPRO. К. : тов. «Софія». 2012. 128 с.
 5. Гройсман В. Децентралізація влади – ключове питання конституційної реформи. *Право України*. 2015. № 11. С. 13-17.
 6. Громадянське суспільство України: сучасний стан і перспективи впровадження європейських стандартів взаємодії з державою: зб.матеріалів міжнар. наук.-практ. конф.(12 грудня 2013 р. м. Київ)/ за заг. ред.О.А.Корнієвського. К.: НІСД, 2014. 191с.
 7. Гураль П. Децентралізація влади в Україні: теорія і практика. Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні : Матеріали XXII звіт. наук.-практ. конф., 4-5 лют. 2016 р. Львів : Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка, 2016.
 8. Ч. 1. С. 134-137.
 9. Гураль П. Реформи місцевого самоврядування в Україні та Республіці Польща. Студії з права, адміністрації та управління університету Казимира Великого в Бидгощі. Бидгосько-Львівський випуск. *Право. Місцеве самоврядування. Економіка*. № 9. 2016 р. С. 215-226.
 10. Держава і громадянське суспільство України: проблеми взаємодії. Монографія / Кресіна І.О., Скрипнюк О.В., Коваленко А.А., Перегуда Є.В. та ін.; За ред. Кресіної І.О. - К.: «Логос», 2007. С. 62-128.
 11. Загальна декларація прав людини. Прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року . URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_015.
 12. Закон України «Про громадські об'єднання» в запитаннях і відповідях. - Режим доступу: http://www.ufraa.org/files/tlumachennya_zakonu.doc
 13. Зеленюк Г.І. Політична «матриця» громадянського суспільства: Досвід країн Вишеградської групи та України. К.: «Знання України», 2007. 336 с.
 14. Колодій А. Громадянське суспільство: доктрина та вітчизняна практика. *Право України*, 2013. №9. - С.270-288.
 15. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. *Голос України*, 10 січня 2001 року. № 3 (2503). С. 6-8.
 16. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 року *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. С. 141.
 17. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права: Прийнятий і відкритий для підписання, ратифікації та приєднання резолюцією 2200А (XXI) Генеральної Асамблеї ООН від 16 грудня 1966 року.
 18. Основи демократії: Підручник для студентів вищих навчальних закладів / За заг. ред. А. Ф. Колодій. - Львів: «Астролябія», 2009. С. 145-190.
 19. Політична система і громадянське суспільство: європейські і українські реалії: Монографія/ За заг. ред. Кудряченка А.І. К.: НІСД, 2007. 396 с.
 20. Формування громадянського суспільства в Україні: стан, проблеми, перспективи: Зб. наук. праць УАДУ при Президенті України / Кол. авт.; За заг. ред. В.І.Лугового, В.М.Князева. К.: Вид-во УАДУ, 2001. 252 с. Режим доступу:http://cpk.org.ua/components/com_booklibrary/ebooks/lugovui.pdf

21. Шляхтун П., Колох В. Децентралізація по-українськи в контексті європейського досвіду місцевого самоврядування. Віче. 2015. № 18. С. 27-31.

Додаткова література:

1. Берченко Г. Громадянське суспільство: критерії та сучасне становище в Україні// Кроки до громадянського суспільства: Постмайданове громадянське суспільство України: уроки для країни та світу. К., 2006. С.161-168.
2. Бульба В. Г. Генезис трансформації соціальних функцій держави в європейській державній думці. - Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2010-1/doc/5/08.pdf>
3. Воронов І. Громадянське суспільство і влада *Людина і політика*, 2003. №1. С.31-41.
4. Габермас Ю. Структурні перетворення у сфері відкритості. Дослідження категорії громадське суспільство. - Львів: «Літопис», 2000.
5. Гегель Г.В.Ф. Основи філософії або природне право і державознавство / Перекл. з нім. - Київ: «Юніверс», 2000. - С. 174-280.
6. Геллнер Э. Условия свободы. Гражданское общество и его исторические соперники. Серия "Библиотека Московской школы политических исследований". - М.: Ad marginem., 1995.
7. Горак Г., Фінін Г. Громадянське суспільство як інтегратор особистих начал. *Філософська думка*, 2008.№3. С.62-73.
8. Горбатенко І. Громадянське суспільство: недосяжний ідеал чи безперервний пошук гармонії?// І. Горбатенко. Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї.- К.: "Інтер графіка", 2008. випуск 12. С.204-212.
9. Григорян О.О.Світовий і вітчизняний досвід забезпечення прозорості та відкритості органів державної влади в реалізації публічної політики (інформаційний аспект) . - Режим доступу: <http://www.academy.gov.ua/ei/ei15/txts/12GOOPIA.pdf>
10. Громадянське суспільство: емерджентність взаємозв'язків його підсистем: Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції, 27-28 січня 2011 р./ За заг. ред. Поляк О.В., Килипенко Н.Є.). Чернівці: Букрек, 2011. 392 с.
11. Гураль П. Ф. Органи місцевого самоврядування у зарубіжних країнах. Навч.посібник. Міністерство освіти і науки України; Львів. нац. ун. ім. І. Франка.Юрид. факультет. Львів, Каменяр. 2017. 147 с.
12. Гураль П. Ф. Децентралізація публічної влади і зміцнення муніципальної економіки. Децентралізація публічної влади в Україні: здобутки, проблеми та перспективи: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції за міжнародною участю (15 березня 2019 р., м. Львів) / за наук. ред. проф. П. Гуралю, проф. О. Сушинського. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2019, С. 53-54.
13. Гураль П. Територіальна громада в Україні: історико-правове дослідження: Монографія. / П.Ф. Гураль - Львів: ЛьвДУВС, «Край», 2008.
14. Децентралізація влади. Законодавство. Роз'яснення. Зразки документів / за ред. В. В. Бондаренка; уклад.: О. І. Клименко; Д. О. Давтян; О. І. Дробот та ін. Київ : Юрінком Інтер, 2017. 420 с.
15. Децентралізація публічної влади: теорія, практика, зарубіжний досвід. Одеса : Гельветика, 2018. 176 с.
16. Джин Л. Козн, Эндрю Арато. Гражданское общество и политическая теория. Пер. с англ. / Общ. ред. И.И. Мюрберг. - М.: Издательство «Весь Мир», 2003. - 784 с. - Режим доступу: <http://ua.bookfi.org/book/1480228>
17. Драгоманов М. Передне слово // М.П. Драгоманов. Вибране. К.: «Либідь», 1991. С. 276- 327.